

Nr 43.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om åstadkommande av lättnad i det nuvarande genom inflationen skärpta skattetrycket å inkomst, förmögenhet och arv, m. m.

(2:a avd.)

Till bevillningsutskottet ha hänvisats följande av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 90 av herrar *Sunne* och *Söderquist* samt II: 120 av herr *Sjölin* m. fl., vari hemstälts, »att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t hemställa om direktiv till 1949 års skattekommitté att utreda, huruvida och på vilket sätt det vore möjligt att bevilja löntagare lindring vid beskattning av den merinkomst som härflyter från övertidsarbete, antingen genom särskilt skattefritt avdrag eller på annat lämpligt sätt»;

2) de likalydande motionerna I: 91 av herr *Weiland* m. fl. och II: 117 av herr *Swedberg* m. fl., vari hemstälts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning rörande befrielse från skatteplikt för inkomster av sparmedel intill ett be-
lopp, som utredningen kan finna lämpligt»;

3) de likalydande motionerna I: 275 av herr *Lindblom* m. fl. och II: 361 av herr *Ohlin* m. fl., vari hemstälts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t ville å 1949 års skatteutredning uppdraga att vid revisionen av den statliga beskattningen å inkomst, förmögenhet och arv snarast möjligt utarbета ett system, som innebär ett väsentligt lägre skattetryck än de genom inflationen skärpta skatteskalorna medföra»; samt

4) motionen II: 196 av herr *Pettersson* i Ersbacken, vari hemstälts, »att riksdagen måtte vidtaga en sådan ändring av gällande skatteskalor för förmögenhets- resp. kvarlåtenskapsskatten att den på grund av penningvärdeförsämringen sedan 1947 uppkomna extra skärpningen av dessa skatter elimineras».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 91, II: 120, II: 196 och II: 361.

Anmärkas må att vid innevarande års riksdag väckts ett flertal andra motioner (I: 186 och II: 284 samt I: 279 och II: 367), vilka behandla frågan om möjligheten att genom särskilda åtgärder främja sparandet. Sistnämnda motioner ha emellertid hänvisats till bankoutskottet.

Spörsmålet om främjande av det enskilda sparandet har varit föremål för uppmärksamhet vid 1947, 1948 och 1949 års riksdagar.

Vid 1947 års riksdag hemställdes i de likalydande motionerna I: 144 (av herr Elon Andersson m. fl.) och II: 234 (av herr Ohlin m. fl.), att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande skattefrihet eller skattelättnad för inkomst, som sparas av personer med viss maximiinkomst, ävensom rörande andra lämpliga åtgärder till uppmuntrande av de breda folklagrens sparande, i första hand sådant s. k. kontant sparande, som placeras i sparinrättningar, vissa obligationer eller annan penningform. Samma års bevillningsutskott fann i sitt över dessa motioner avgivna betänkande nr 46 det vara ett mycket betydelsefullt samhällsintresse att på lämpligt sätt uppmuntra sparandet, ej minst bland de breda folklagren. Ur denna synpunkt borde måhända mindre vikt fästas vid själva formen för sparandet. Även den som med sparmedel exempelvis anskaffade arbetsredskap eller verkställde avbetalning å ådragen skuld kunde därmed främja produktionen och välståndet i samma mån som om sparsamheten ledde till banksättning eller obligationsköp. Utskottet erinrade vidare om att Kungl. Maj:t genom överläggningar med representanter för näringslivet och de större folkrörelserna sökt finna lämpliga utvägar för det allmännas stöd åt sparandet. Då Kungl. Maj:t sålunda ägnade sparfrämjandet särskild uppmärksamhet och då utskottet förutsatte att Kungl. Maj:t därvid även uppmärksammade de i motionerna berörda spörsmålen, fann utskottet tillräckliga skäl saknas att i en särskild skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i ämnet. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

I motionen II: 367 (av herrar Håstad och Hjalmarson) vid 1948 års riksdag yrkades skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om förslag om åtgärder för att främja det frivilliga enskilda sparandet. I sitt i anledning av motionen avgivna och av riksdagen godkända betänkande nr 49 erinrade samma års bevillningsutskott om att en omfattande sparkampanj kommit till stånd samt att bl. a. sparbankerna i avsikt att främja sparandet bedreve ekonomisk upplysningsverksamhet. Utskottet anförde därjämte bl. a. följande:

»Emellertid ha även mera vittgående åtgärder för uppmuntrande av det frivilliga sparandet övervägts. Sålunda ha under den senare tiden vid offentliga utredningar utarbetats två förslag, vilka syfta till att på olika vägar stimulera till insättning i penninginstitut av sparmedel, bundna för en längre tid.

Det ena av dessa förslag, har såsom antytts i den förevarande motionen, framlagts av 1944 års allmänna skattekommitté i en den 13 december 1947 till finansdepartementet avlämnad promemoria med förslag till bestämmelser angående skattepremiering av frivilligt banksparande. Enligt detta förslag skall varje skattskyldig fysisk person äga rätt att i en allmän kreditinrättning — postsparbanken, annan sparbank, affärsbank eller centralkassa för jordbrukskredit — upplägga ett s. k. skattsparkonto för sig själv, sin maka eller sina minderåriga barn. För den del av det löpande årets inkomst, som insättes å dylikt konto under åren 1948 och 1949, skall avdrag

vara medgivet vid inkomsttaxeringen, i den mån den sammanlagda årliga insättningen ej överstiger 3 000 kronor för vart och ett av dessa år. Så länge medlen innestå å kontot, föreligger ej skatteplikt vare sig för förmögenheten eller för därå upplupna räntor. Medlen få icke uttagas, förrän två kalenderår förflutit efter utgången av det år, under vilket insättningen gjorts. Efter den nämnda tvåårsfristen få medlen uttagas. Om uttagningen sker före utgången av år 1954, skall dock det uttagna beloppet inräknas i den skattepliktiga inkomsten för det år, då uttaget ägt rum. Medel, som innestå å kontot till utgången av år 1954, kunna däremot uttagas, utan att detta medför skattskyldighet för desamma. Skattebefrielsen blir alltså under denna förutsättning definitiv.

Enligt det andra förslaget, vilket framlagts i en inom finansdepartementet i december 1947 upprättad promemoria, skall sparandet uppmuntras genom att särskilda premier lämnas till sparare i ungdomsåldrarna. De sparade medlen skola insättas å särskilda ungdomskonton hos kreditinrättningarna. Premien, vilken ansetts böra vara undantagen från beskattning, skall utgöra ett procentuellt tillägg till det under varje år sparade beloppet. Såsom villkor för att premie skall utgå har ansetts böra föreskrivas, att sparandet uppgår till visst minimibelopp.

Intetdera av dessa förslag har hittills förelagts riksdagen.

Utskottet har givetvis icke möjlighet att i detta sammanhang göra något uttalande, huruvida de utvägar, som anvisats i de båda förslagen, äro lämpliga eller över huvud taget framkomliga. Vad angår det inom finansdepartementet utarbetade förslaget faller detta för övrigt till huvudsaklig del utanför bevillningsutskottets kompetensområde. Att bägge förslagen innebära en viss risk för överflyttningar av redan förefintliga sparmedel till sådana konton, som med förslagen avses, synes dock uppenbart.

Utän att på något sätt taga ställning till dessa förslag anser sig utskottet böra starkt understryka vikten av att i nuvarande läge alla de möjligheter bliva undersökta, som kunna tänkas ifrågakomma för erhållande av en stimulans till det frivilliga sparandet särskilt bland de breda folklagren. För att åtgärder i sådan riktning skola leda till något mera påtagligt resultat lär det enligt utskottets mening vara ofrånkomligt, att begagnandet av den anvisade sparformen för den enskilde klart framstår såsom en fördel för honom själv. Allmän enighet råder därom att ett ökat sparande under nuvarande förhållanden är synnerligen angeläget ur allmän synpunkt. Den omständigheten, att en sparform innebär risk för att densamma kan komma att begagnas även i andra fall än som därmed avses, synes fördens skull utskottet icke utan vidare böra föranleda, att densamma avvisas. Vilka risker som helst i detta hänseende böra givetvis icke tagas. Med hänsyn till syftet med de anordningar, som här ifrågasättas, bör det dock enligt utskottets mening kunna försvarligt om *någon* risk härutinnan förefinnes, såvida det kan antagas att anordningarna eljest komma att på ett tillfredsställande sätt fylla sitt syfte. Utskottet anser sålunda, att även sådana utvägar, som under mera normala förhållanden icke kunnat ifrågakomma, för närvarande böra tagas under omprövning. Huruvida en sådan utväg — trots därmed förenade olägenheter — bör väljas blir en avvägningssfråga. Vid denna avvägning kan givetvis icke bortses från att olägenheterna med en viss anordning bliva större i den mån det belopp, som kan ifrågakomma till en gynnad behandling, är mera avsevärt.»

Därjämte erinrade utskottet beträffande sparande genom tecknande av livförsäkringar om att i ett av 1944 års allmänna skattekommitté avgivet betänkande (SOU 1948: 22) förslag framlagts om en höjning av maximibe-

loppet för avdraget för försäkringspremier från 200 till 300 kronor. Utskottet, som förutsatte, att Kungl. Maj:t ägnade uppmärksamhet åt den i motionen berörda frågan om åtgärder för främjande av det frivilliga sparandet ansåg ej erforderligt att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag i ämnet. Med hänsyn härtill avstyrkte utskottet motionen. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Vid 1949 års riksdag framfördes i de likalydande motionerna I: 219 (av herr Mannerskantz m. fl.) och II: 273 (av herr Hjalmarson m. fl.) enahanda yrkande som i den förenämnda vid 1948 års riksdag väckta motionen II: 367. 1949 års bevillningsutskott erinrade i sitt i anledning av motionerna I: 219 och II: 273 avgivna betänkande nr 29 om vad som tidigare förevarit i ämnet och anförde därefter följande:

»Även enligt bevillningsutskottets mening är det av synnerlig vikt, att en ökning av det frivilliga sparandet åger rum. Det beror sålunda i hög grad på sparandet, om de nu rådande krisförhållandena med regleringar av olika slag skola kunna bringas att upphöra. Ur de synpunkter, utskottet har att företräda, uppkommer närmast frågan, huruvida en stimulans åt sparandet skulle kunna vinnas genom ändrade beskattningsregler eller ändrade grunder för själva skattesystemet. Utskottet får härvidlag erinra om att innevarande års riksdag på förslag av utskottet i dess av riksdagen godkända betänkande nr 18 beslutat att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av skatterna till staten och dessas verkningar. Utskottet har därvid anført, att det praktiska syftet med utredningen uppenbarligen vore att undersöka möjligheterna till ett lägre samlat skattetryck. Vidare har framhållits, att det vore ett för alla gemensamt intresse att hela skattesystemet så utformades att det i minsta möjliga grad lade hinder i vägen för en höjning av folkets välstånd genom fortsatt utveckling av produktionen. Att därvid skatternas inverkan både på sparandet och på arbetsviljan måste beaktas vore lika allmänt erkänt som det visat sig svårt att vinna enighet om verkningarna i praktiken av skattesystemets utformning. I vid utskottets nämnda betänkande fogade reservationer har betydelsen av skattesystemets utformning med avseende å verkningarna därav å produktionen och sparviljan ytterligare understrukits.

Av vad nu anförts framgår, att skatternas verkningar å bl. a. sparandet torde komma att uppmärksammas vid den nu beslutade översynen av det statliga skattesystemet. Utskottet vill även påpeka, att hos Kungl. Maj:t i dagarna av ungdomskommittén inom Folkrorelsens sparkampanj gjorts framställning om vissa åtgärder för främjande av sparandet bland ungdomen. Med hänsyn härtill och då utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t jämväl i övrigt vidtager de åtgärder, som kunna finnas möjliga för erhållande av en stimulans till det frivilliga sparandet, finner utskottet ej skäl att i anledning av de förevarande motionerna förorda skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om förslag i ämnet.»

Riksdagen biföll vad utskottet hemställt.

Av innehållet i de förevarande motionerna må här återgivas följande.

I de likalydande motionerna I: 90 och II: 120 har anförts bl. a., att det under senare tid blivit allt vanligare att löntagare vägrade att åtaga sig övertidsarbete. De menade, att det inte lönade sig att arbeta något utöver den ordinarie arbetstiden. Detta förhållande vore nu allmänt

bekant. Likaså att orsaken därtill vore att alltför liten del av den merinkomst, som övertidsarbete gäve, finge behållas av den som tjänat in inkomsten. Marginalskatten toge en oproportionerligt stor del. Det insåges lätt att uteblivet övertidsarbete kunde få ganska betänkliga konsekvenser. Först och främst för produktionen i allmänhet. I synnerhet i en tid som denna, när det på alla områden rådde brist på arbetskraft. Om man ginge så långt som arbetstidslagen medgäve, vilket visserligen endast borde ske i undantagsfall, innebure detta ett tillskott till den ordinarie arbetstiden av ca 8 %. Dessutom kunde övertidsarbetet ha en utomordentlig sekundär betydelse, när det gällde att leverera kapitalvaror av olika slag. Närmast till hands låge väl då att i varje fall tillse, att den som gjorde en extra prestation finge tillfredsställande utbyte därav. Ett sätt att främja detta syfte vore att bevilja ett visst skattefritt avdrag på de inkomster, som härflöte av extra arbete. Motionärerna vore fullt medvetna om att många svårigheter funnes för praktiskt genomförande av en sådan tanke. Då det emellertid vore synnerligen viktigt med alla produktionsfrämjande initiativ ansåge motionärerna att försök borde göras. För löntagare i allmänhet, där merinkomsten härflöte från övertidsarbete på ordinarie arbetsplats, torde svårigheterna att fastställa resp. kontrollera extraförtjänster vara överkomliga. Svårare torde det bli att på ett betryggande sätt arrangera taxeringen av extra förtjänster, som uppkomme på grund av specialuppdrag. Skulle oöverstigliga hinder därvid visa sig finnas, kunde man överväga en bestämmelse att vederbörande skulle ha sin extraförtjänst bunden vid ordinarie arbetsplats för att komma i åtnjutande av skattelindring för denna. Genom det här skissade sättet bleve det emellertid icke möjligt att värdera de egna företagarnas merprestationer. Det vore en olägenhet som motionärerna tyvärr inte såge någon möjlighet att komma ifrån. Det borde emellertid framhållas att ur beskattningssynpunkt löntagarna helt visst intoge en särställning. Det kunde vidare framhållas att t. ex. i Danmark löntagare hade särskilda bevillningsfria avdrag.

Till stöd för det i de likalydande motionerna I: 91 och II: 117 framförda yrkandet har erinrats om att åtgärder på olika sätt vidtagits för att väcka och uppmuntra sparsamhetsintresset särskilt hos ungdomen. Ett led i denna riktning hade det beslut varit som riksdagen förra året fattade om vinstutlottning för lönspararna. Ur samhällets synpunkt vore det också synnerligen värdefullt att ungdomar lärde sig att spara vid tidiga år. Snart upptäckte dock dessa sparintresserade ungdomar och även de som hunnit upp i åldersklasserna, att staten och kommunen toge en betydande del av de förhållandevis små inkomster, som sparkapitalet gäve i form av ränta, och då kunde detta ge anledning till att sparintresset började svalna. Det torde därför böra undersökas, om icke skattebefrielse lämpligen skulle kunna beviljas åt småspararna för inkomst av kapital upp till ett visst belopp, som placerades i postsparbanken, sparbank, annan bankinrättning eller sparkassa av något slag. Motionärerna hänvisade i

detta fall till den lag som förra hösten antagits i den finska riksdagen. Där hette det bland annat: »Vid beskattning, som på grund av inkomst för åren 1950—1955 skall verkställas till staten, kommunen eller församlingen, betraktas icke som beskattningsbar inkomst ränta på deposition, vilken placerats i inhemsk bank, sparbank, andelskassa, postsparbank eller andelslags sparkassa på annan än check- och därmed jämförlig räkning. Vad som härigenom är stadgat skall även tillämpas på sådan av staten utfärdad, på finska mark lydande obligation, som staten emitterat efter den 31 december 1950. Det skattefria beloppet är trettiotusen mark samt hälften av det som överskjuter detta belopp, dock sammanlagt icke mer än ett-hundrafemtiotusen mark.»

I en nyligen offentliggjord FN-orientering rörande folkens inkomst hade svenska folket kommit ganska högt på rangskalan i fråga om inkomster per invånare. Som gemensam myckenhet hade man valt dollarn, och utgått ifrån dess köpvärde år 1949. Enligt dessa uppgifter vore då medelinkomsten per invånare i Sverige i dollar 780 under det att medelinkomsten per invånare i Finland endast vore 348. Ginge man ut ifrån dessa siffror, så skulle sparmöjligheterna i Sverige vara mer än dubbelt så stora som i Finland och skulle överträffas bland de där uppräknade 70 länderna endast av USA, Kanada, Nya Zeeland och Schweiz.

I de likalydande motionerna I: 275 och II: 361 har anförts bl. a., att det vore en allmän och välgrundad uppfattning, att det skattetryck, som Sveriges folk haft att bära under de sista åren, vore alltför hårt. Verkningarna på längre sikt, om ett sådant skattetryck bestode, måste bli en nedsättning av arbetsvilja t. ex. villigheten att arbeta på övertid även i lägen, där detta ur försörjningssynpunkt framstode som synnerligen önskvärt. Likaså minskades den enskildes sparformåga och sparvilja. Det syntes även föreligga risker för att de höga skatterna på inkomst och förmögenhet utsatte deklaramoralen för allvarliga påfrestningar. Farhågorna för ogynnsamma verkningar på samhällsekonomi och samhällsförhållanden hade den sista tiden skärpts därigenom att skattetrycket till följd av inflationen undergått en vid fattande av 1947 års riksdagsbeslut icke avsedd skärpning. En inkomsthöjning, som endast utgjorde kompensation för levnadskostnadernas stegring och alltså inte innebure någon reell inkomsthöjning, komme emellertid på grund av skatteskalornas progressivitet att medföra en väsentlig skärpning av skattetrycket.

Under sådana omständigheter framstode en sänkning av beskattningen på inkomst och förmögenhet såsom ytterst angelägen. Vid ett övervägande av samhällets möjligheter att klara sig med ett lägre skattetryck borde man betänka, att en procentuellt mycket obetydlig ökning av den samhällsekonomiska framstegstakten genom gynnsammare skatteförhållanden ganska snart ledde till en betydande ökning av nationalinkomsten utöver vad den kunde väntas bli med lägre sparvilja och mindre lust till särskilda ansträngningar. På så sätt tillfördes också statskassan med det lägre skatte-

trycket steg för steg växande inkomster och medborgarna finge en höjd levnadsstandard. Dessa gynnsamma verkningar av ett sänkt skattetryck inträdde emellertid till stor del först så småningom i större utsträckning, även om det ingalunda vore uteslutet att både sparvilja och arbetsvilja kunde snabbt påverkas, om medborgarna finge en känsla av en mer förstående inställning från det allmännas sida i skattehänseende. Efter den utveckling, som ägt rum de senaste månaderna, vore möjligheterna till skattesänkning begränsade och någon omedelbar, mera allmän och väsentlig skattereduktion ansågo motionärerna sig i rådande läge ej böra påkalla.

En förutsättning för att ett budgetöverskott skulle anses tillrädligt under nästkommande budgetår som medel mot prisstegring vore att det inginge som ett led i en väl samordnad och energisk politik mot inflationen. De andra medel, som ifrågakomme, torde alltid utgöra huvudsaken, och budgetöverskottet vore endast ett supplementärt medel.

Från den utgångspunkt motionärerna accepterade vore det uppenbart att så snart prisutvecklingen kommit under kontroll föreläge inte längre samma anledning till ett budgetöverskott som nu, och en skattesänkning borde då omedelbart genomföras. Med hänsyn därtill förordade motionärerna, att 1949 års skatteutredning utan dröjsmål utarbetade förslag till ett skattesystem, som gäve ett väsentligt lägre skattetryck på inkomst och förmögenhet än det nuvarande genom inflationen förhöjda skattetrycket, varvid bl. a. frågan om en anpassning av de skattefria avdragens nominella belopp efter det ändrade penningvärdet upptoges till prövning. Motionärerna ville framför allt undvika att rådande läge ledde till uppskov med eller minskat intresse för arbetet med utarbetandet av ett sådant skattesystem. I den mån under en tid framåt högre skatter än dessa ansåges böra uttagas med hänsyn särskilt till de höga försvarsutgifterna, måste denna beskattning anses ha karaktären av en tillfällig värnskatt, som läge utanför den ordinarie beskattningen. Motionärerna förstode, att skattebetalarna kände sig skeptiska till tanken att därigenom någon garanti skulle kunna skapas för en framtida skattesänkning. Ett formellt system kunde aldrig ge någon garanti, om inte riksdagens majoritet besjälades av en vilja att åstadkomma en återgång till normalt skattetryck. Men under vissa omständigheter kunde det säkert visa sig vara av betydelse, om riksdagen vid ett tillfälle klart markerat sin uppfattning om att ett sänkt skattetryck borde eftersträvas och om med anledning därav ett på denna uppfattning vilande system utarbetats och färdigställt. Motionärerna föresloge därför, att riksdagen som sin mening uttalade, att arbetet på en revision av inkomst- och förmögenhetsbeskattningen borde bedrivas skyndsamt i syfte att åstadkomma ett system, som gäve ett väsentligt lägre skattetryck än det nuvarande och att i den mån av hänsyn till försvarsutgifterna en beskattning därutöver för närvarande vore nödvändig denna gäves karaktären av en tillfällig värnskatt.

Även arvsbeskattningen hade genom kombinationen av arvslots- och kvarlåtenskapsskatt och genom den ytterligare skärpning därav som pen-

ningvärdeförsämringen medfört blivit så hård, att den måste anses i längden få ogynnsamma verkningar på den ekonomiska utvecklingen. I överensstämmelse med den ståndpunkt som hävdats i reservation av herr Elon Andersson m. fl. till bevillningsutskottets utlåtande nr 18 år 1949, ansåge motionärerna, att en omläggning och reduktion av arvsbeskattningen borde utan dröjsmål förberedas och att alltså 1949 års skatteutredning borde erhålla direktiv att dess arbete skulle ha denna inriktning.

I motionen II: 196 har anförts, att det under de senaste åren starkt sjunkande penningvärdet bl. a. medfört, att det direkta skattetrycket kraftigt ökat. Inkomster resp. förmögenheter hade nämligen på grund av penningvärdeförsämringen nominellt stigit, vilket haft till följd att de på grund av skatteskalornas progressivitet drabbats av en betydligt hårdare beskattning än vad man vid skatteskalornas utformning avsett. Inte minst gällde detta om förmögenhets- och kvarlåtenskapsskatterna. Denna från början icke avsedda extra skattebelastning syntes motionären redan nu böra elimineras utan avvaktan på resultatet av den större allmänna utredning av hithörande problem som torde pågå. Den i motionen förordade ändringen torde enklast kunna ske därigenom att de år 1947 av riksdagen fastställda skatteskalorna för förmögenhets- resp. kvarlåtenskapsskatterna på så sätt justerades att den på grund av penningvärdeförsämringen efter nämnda år uppkomna extra skärpningen av beskattningen försvunne. Med detta yrkande hade motionären i fråga om kvarlåtenskapsskatten icke avsett att ta principiell ståndpunkt till dess fortsatta bestånd. Motionären ansåge att den borde avskaffas. Då detta emellertid i nuvarande läge torde vara politiskt ogenomförbart, hade motionären inskränkt sig till att söka förhindra en särskilt för många mindre dödsbon mycket kännbar, från början icke avsedd extra kvarlåtenskapsskatt.

Utskottet. I de nu ifrågakvarande motionerna hemställes om åtgärder för åstadkommande av skattelindring i syfte att främja det frivilliga enskilda sparandet samt viljan till ökad arbetsinsats. En nedsättning av skattetrycket har vidare motiverats med att inflationen medfört en extra skärpning av skatteprogressionen. Sålunda yrkas i de likalydande motionerna I: 90 (av herrar Sunne och Söderquist) samt II: 120 (av herr Sjölin m. fl.) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt 1949 års skatteutredning att utreda, huruvida och på vilket sätt det vore möjligt att bevilja löntagare lindring vid beskattning av den merinkomst, som härflyter från övertidsarbete, antingen genom särskilt skattefritt avdrag eller på annat lämpligt sätt. I de likalydande motionerna I: 91 (av herr Weiland m. fl.) och II: 117 (av herr Swedberg m. fl.) hemställes om utredning rörande befrielse från skatteplikt för vissa inkomster av sparmedel. I motionen II: 196 (av herr Pettersson i Ersbacken) yrkas sådan ändring av gällande skatteskalor för förmögenhets- respektive kvarlåtenskapsskatten att den på grund av penningvärdeförsämringen sedan 1947 upp-

komna extra skärpningen av dessa skatter elimineras. Slutligen yrkas i de likalydande motionerna I: 275 (av herr Lindblom m. fl.) och II: 361 (av herr Ohlin m. fl.) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville åt 1949 års skatteutredning uppdraga att vid revisionen av den statliga beskattningen å inkomst, förmögenhet och arv snarast möjligt utarbeta ett system, som innebure ett väsentligt lägre skattetryck än det som de genom inflationen skärpta skatteskalorna medföra.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har frågan om skattesystemet och sparandet varit föremål för uppmärksamhet i riksdagen vid flera olika tillfällen under de senare åren. Senast behandlades frågan vid 1949 års riksdag. I ett flertal motioner vid nämnda riksdag hemställdes om utredning rörande skattesystemets verkningar i olika avseenden; särskilt underströks angelägenheten av att uppmärksamhet ägnades frågan om eventuella skattelättnader för att uppmuntra till sparande. I anledning av motionerna hemställde riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t om en allmän översyn av skatterna till staten och dessas verkningar. Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande har chefen för finansdepartementet sedermera tillkallat särskilda sakkunniga, 1949 års skatteutredning, för att verkställa den begärda översynen. I direktiven för utredningen framhålles, att utredningen skall avse att klarlägga det samlade skattetryckets och enskilda skatteformers inverkan på näringslivet, på sparande, arbetsvilja och företagsamhet. Enligt riksdagsberättelsen till årets riksdag beräknas utredningen slutföra sitt arbete under år 1951.

Några delade meningar om betydelsen av att sparandet erhåller tillräcklig omfattning föreligga icke. Då i nuvarande ekonomiska läge en ökning av sparandet ansetts nödvändig, har såväl i de här föreliggande motionerna som i den allmänna diskussionen framförts önskemål om skattelindring såsom ett medel att uppmuntra till ökat sparande. Även enligt utskottets uppfattning skulle en allmän skattelindring gynnsamt påverka sparviljan åtminstone på längre sikt. Önskemålet om ett lägre samlat skattetryck måste emellertid vägas mot vikten av de behov, som föranleda att skatterna uttagas. I direktiven för 1949 års skatteutredning framhålles bl. a. att det synetes ofrånkomligt, att de förslag till avvägning av beskattningen, som utredningen komme att framlägga, otvetydigt hänfördes till en viss utgiftssumma eller till olika antagna utgiftssummor. Endast därigenom bleve det möjligt att verkställa rättvisande jämförelse mellan olika förslag att fördela den samlade skattebördan. Då resultatet av utredningens arbete framlägges torde det sålunda bli möjligt att närmare bedöma de praktiska möjligheterna för en skattenedsättning.

Med anledning av det i de likalydande motionerna I: 275 och II: 361 framställda yrkandet om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt 1949 års skatteutredning att utarbeta ett system, som innebure ett väsentligt lägre skattetryck än det som de genom inflationen skärpta skatteskalorna medfört, vill utskottet meddela, att utskottet

under hand inhämtat, att inom skatteutredningen pågå undersökningar, vilka just ta sikte på att klarlägga de förändringar i skattetrycket i olika inkomstskikt, som ägt rum genom penningvärdeförsämringen. Med hänsyn härtill torde det icke vara erforderligt att riksdagen i särskild skrivelse hemställer om utredning i detta avseende. Att redan nu vidtaga ändringar i skatteskalorna, såsom påyrkats i motionen II: 196, kan utskottet icke tillstyrka.

De sist behandlade motionerna ha närmast tagit sikte på den allmänna skattelindring, som skulle erhållas genom en revision av gällande skatteskalor. Åtgärder av mera begränsad omfattning för att uppmuntra till ökat sparande och ökad arbetsinsats ha ifrågasatts i de likalydande motionerna I: 91 och II: 117 samt i de likalydande motionerna I: 90 och II: 120. I de båda förstnämnda motionerna har sålunda hemställts om utredning rörande befrielse från skatteplikt för vissa inkomster av sparmedel. Av motiveringen i motionerna framgår, att motionärerna närmast åsyfta skattebefrielse för inkomst av kapital, som placerats i postsparbanken, sparbank eller annan bankinrättning. I motionerna I: 90 och II: 120 har ifrågasatts, huruvida icke den inkomst, som härflyter från övertidsarbete skulle kunna beskattas lindrigare än annan inkomst.

Med anledning av dessa yrkanden får utskottet erinra om att innevarande års riksdag på hemställan av bankoutskottet (utlåtande nr 12) beslutat att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övertvägande möjligheterna att genomföra åtgärder för uppmuntran av det frivilliga och enskilda sparandet och för riksdagen — om möjligt redan under innevarande riksdags höstsession — framlägga de förslag, vartill dessa övertväganden kunna föranleda. I berörda utlåtande hade bankoutskottet bl. a. erinrat om att i till utskottet hänvisade motioner framhållits, att det borde tagas under övertvägande, huruvida det icke skulle vara en sparfrämjande åtgärd att ge löntagare lägre skatt på övertidsarbete. Vidare hade i motionerna nämnts, att möjligheten att befria inkomsten av sparmedel intill visst belopp från skatt borde undersökas. Det torde sålunda få förutsättas att vid den av riksdagen begärda utredningen även de i motionerna I: 90 och II: 120 samt I: 91 och II: 117 framförda förslagen bliva omprövade.

Under åberopande av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa, att följande motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna I: 90 av herrar Sunne och Söderquist samt II: 120 av herr Sjölin m. fl. om utredning rörande lindrigare beskattning av merinkomst, som härflyter från övertidsarbete,

2) de likalydande motionerna I: 91 av herr Weiland m. fl. och II: 117 av herr Swedberg m. fl. om utredning rörande befrielse från skatteplikt för vissa inkomster av sparmedel,

3) de likalydande motionerna I: 275 av herr Lindblom m. fl. och II: 361 av herr Ohlin m. fl. om åstadkommande av lättnad i det nuvarande genom inflationen skärpta skattestrycket å inkomst, förmögenhet och arv, samt

4) motionen II: 196 av herr Pettersson i Ersbacken angående ändring av gällande skatteskalor för förmögenhets- och kvarlåtenskapsskatten,

måtte, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 4 maj 1951.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Gustaf Elofsson, Velander, Falk, Niklasson, Einar Eriksson, Rune Johansson, Ebbe Ohlsson och Spetz samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Björklund, Jonsson i Skedsbygd, Hagberg i Malmö, Nilsson i Kristinehamn, Persson i Svensköp, Sjölin, Gunnarsson, Kärrlander och Henriksson.

Reservation

av herrar *Velander* och *Ebbe Ohlsson*.